

Az abszolutizmus kora

az abszolutizmus elmélete és „gyakorlata”
Anglia a „polgárháború(k)” korában
Franciaország a 17–18. században
a Német-római Császárság utolsó századai
reformáció és katolikus megújulás
a barokk fogalma és formaváltozatai

TÖRTÉNELEM

3.

KRONOSZ KIADÓ

Az abszolútizmus kora

a történelem és irodalom
tanításának megújításáért

ÁRKÁDIA KISKÖNYVTÁR

---

a Kronosz Kiadó,
a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Történettudományi Intézetének
és Irodalomtudományi Intézetének
közös sorozata

Sorozatszerkesztő

Gózy Zoltán

(történelem)

Milbacher Róbert

(irodalom)

Sorozatterv: Erőss Zsolt

ÁRKÁDIA KISKÖNYVTÁR

TÖRTÉNELEM

3.

Az abszolútizmus kora

Fejezetek a kora újkori Európa történetéből

Szerkesztette

Dévényi Anna
Forgó András
Gőzsy Zoltán

Pécs, 2019

Jelen elektronikus kiadvány a Kronosz Kiadó gondozásában
2019-ben megjelent nyomtatott kötet változatlan kiadása

pdf ISBN 978-615-6027-32-0

© Szerzők
© Szerkesztők
© Kronosz Könyvkiadó Kft.

Tartalom

Előszó

7

Sashalmi Endre

Az abszolutizmus – mítosz és valóság

Egy történelmi terminus historiográfiája

11

Pálffy Margit

Anglia története a 17. században

34

Hahner Péter

Franciaország a 17–18. században

55

Forgó András

A „Régi Birodalom” utolsó évszázadai

A Német-római Császárság a vesztfáliai békétől

a napóleoni háborúkig

81

Varga Szabolcs

A lutheri reformáció és a katolikus megújulás

104

Katus László

A barokk

132

Előszó

Az Árkádia Kiskönyvtár sorozat harmadik kötetét tartja kezében az olvasó, aki feltehetően a címben hirdetett abszolutizmus koráról, a kora újkori Európa történetéről szeretne többet megtudni – akár belső motiváció, akár külső kényszer hatására. Igen, ez utóbbival is számolnunk kell, lévén a korszak a középiskolai tananyag része, érettségi követelmény. A Pécsi Tudományegyetemen 2010-ben meginduló Árkádia projekt, melynek a kiskönyvtár mára alappillérvé vált, elsődleges „célcsoportja” a történelemtanulásban és -tanításban érdekelt legtágabb köre. Az Árkádia online folyóirat (www.arkadiafolyoirat.hu) köré épülő projektet a felsőoktatás és a közoktatás kölcsönös egymásra utaltságának felismerése, illetve az e téren tapasztalt deficit ihlette. Az tudniillik, hogy a kutatók többsége nem rendelkezik valós ismeretekkel az oktatás igényeiről (és jelentőségéről), és – részben éppen emiatt – a tudományos kutatások eredményei csak lassan szivárognak át az oktatásba és a tankönyvekbe. A szemléletmozdítónak szánt online folyóirat tematikus számai a közoktatásban hangsúlyos kérdésköröket fognak össze, illetve a tankönyvekben esetleg tévesen, félreérthetően, vagy elavult szemlélettel megjelenő témákat tárgyalnak, rövid és közérthető tanulmányokat, tanórán felhasználható forrásokat és óravázlat-ötleteket is

felvonultatva. Az Árkádia Kiskönyvtár kötetei egy-egy szám frissített, újragondolt tanulmányait közlik.

A kora újkori Európa történetének hagyományos politika- és eseménytörténeti megközelítése mellett a tanulmányok figyelmet fordítanak a korszak esztétörténeti, társadalomtörténeti és államelméleti kérdéseinek tárgyalására is, hozzásegítve az olvasót a történelmi folyamatok mozgatórugóinak mélyebb megértéséhez. A kötet jelentősége éppen abból adódik, hogy a kora újkori Európát tárgyaló tananyagok kevéssé érintik azt a máig ható folyamatot, amely egyrészt a modern állam, másrészt a felekezeti pluralitás kialakulásához vezetett. Ennek megfelelően az itt közölt tanulmányok két súlypont köré csoportosulnak: a *politikum* és a *valóság* tematikáját fejtik ki. E két téma időszerűségét jól mutatja az a tudományos diskurzus, amely az elmúlt évtizedekben az európai történeti kutatásban lezajlott. A tanulmányok ezekre a vitákra is reflektálnak.

Sashalmi Endre tanulmánya a 17–18. századi Európa legerjedtebb hatalomgyakorlási formája, az abszolutizmus fogalmának vizsgálatával foglalkozik, bekapcsolódva a kérdés nemzetközi diszkussziójába. Az ezt követő három tanulmány a korszak egy-egy jelentős európai monarchiája, Anglia, Franciaország és a Német-római Birodalom történetét ismerteti, Pálffy Margit, Hahner Péter és Forgó András tollából. Varga Szabolcs a kora újkori konfesszionalizáció főbb kérdéseit tárgyalja, kilépve a „reformáció–ellenreformáció–katolikus megújulás” megszokott sémájából, s azt vizsgálja, hogy a 16. század folyamán megszerveződött keresztény felekezetek milyen válaszokat próbáltak adni a kor vallási kérdéseire. Kötetünket a hazai és a

nemzetközi történettudomány kiváló szakértőjének, a 2015-ben elhunyt Katus Lászlónak a barokkról átfogó, művészettörténeti jelentésén túlmutató, a fogalmat és az irányzatot revideáló, újraértelmező tanulmánya zárja.

E kötettel ragadjuk meg az alkalmat, hogy tisztelegjünk egyik szerzője, a Pécsi Tudományegyetem Újkor-történeti Tanszékének jeles oktatója, a korszak kiváló ismerője, Hahner Péter előtt, és köszöntsük őt 65. születésnapja alkalmából.

Pécs, 2019. május 8.

a szerkesztők